1.10.2021
Wennberg Satu

Talousvaliokunta

HE 109/2021 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luottotietolain, maksupalvelulain 86 §:n ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

FA ei kannata maksuhäiriöiden keston lyhentämistä esitetyssä muodossa

1 Maksuhäiriömerkinnän keston lyhentämisellä on merkittäviä kielteisiä vaikutuksia

Hallituksen esittämä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen vaikeuttaa luottokelpoisuuden arviointia ja ylivelkaantumisen ehkäisemistä. Muut käytössä olevat tai suunnitteilla olevat tietolähteet eivät korvaa maksuhäiriömerkintää luottokelpoisuuden arvioinnin työkaluna. Maksuhäiriömerkinnän merkitys arvioinnissa on suuri, koska aiemmat maksuhäiriöt moninkertaistavat uusien maksuvaikeuksien todennäköisyyden. Suomen Asiakastiedon mukaan uuden merkinnän todennäköisyys on kuluttajilla yli 70 prosenttia vuoden kuluessa edellisestä merkinnästä ja yli 15 prosenttia vielä silloinkin, kun viimeisin maksuhäiriömerkintä on kolmesta neljään vuotta vanha. Luotonantajalle on olennainen tieto, että saatava on suoritettu paitsi oikeamääräisenä, myös viivästyksettä.

Maksuhäiriömerkintä on ylivelkaantumisen katkaisussa keskeinen väline, koska ammattimaiset luotonantajat eivät helposti myönnä luottoa maksuhäiriömerkinnän saaneelle. Merkinnän nopea poistaminen saatavan tultua suoritetuksi voi johtaa tilanteisiin, joissa saatavat maksetaan esimerkiksi lähipiiriltä lainaamalla.

Hallituksen esittämä uudistus vaikuttaisi välittömästi voimaan tullessaan pienehköön joukkoon maksuhäiriöisiä kuluttajia ja yrityksiä. Toisaalta kattavaa tietoa kaikki merkintään johtaneet saatavansa suorittaneiden maksuhäiriöisten määrästä on vaikeaa hankkia esityksessä mainituista syistä. Siksi vaikutukset voivat jo sääntelyn voimaan tullessa olla ennakoitua suuremmat. Lyhentyneiden säilytysaikojen aiheuttamat haitat lisääntyvät ajan kuluessa. Tätä kumulatiivista vaikutusta ei eduskunnan lausuman puitteissa ole voitu huomioida riittävästi.

Maksuhäiriömerkinnän säilyminen saatavan suorittamisen jälkeen ei ole rangaistus, vaan säilytysajan tarkoituksena on mahdollistaa tarkempi luottokelpoisuuden arviointi ja ehkäistä ylivelkaantumista.

2 Vaihtoehtoiset toimintamallit

Vaikka maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen vaikeuttaa luottokelpoisuuden arviointia, voitaisiin haittoja lieventää. FA esittää harkittavaksi mallia, joissa suoritettua saatavaa koskevien merkintöjen säilytysaikaa lyhennettäisiin esimerkiksi vuoteen ja samalla luovuttaisiin säilytysajan pidentämisestä sen kuluessa tehtävien uusien merkintöjen perusteella. Tämänkaltainen ratkaisu säilyttäisi paremmin tasapainon maksuhäiriömerkinnöistä yksilöille koituvien haittojen vähentämisen ja lausuntopalautteessakin voimakkaasti ilmaistujen, merkinnän säilytysajan lyhentämisestä johtuvien ongelmien rajaamisen välillä.

3 Lain soveltamisalan täsmentäminen luottotietotoiminnan harjoittamiseen

FA kannattaa hallituksen esitykseen tehtyjä täsmennyksiä, joilla on tarkoitus selventää lain soveltamisalaa. Suurin osa säännöksistä koskee luottotietotoiminnan harjoittamista ja vain osa säännöksistä koskee luotonantajia ja muita luottotietojen käyttäjiä. Soveltamisala on aiemmin ollut tulkinnanvarainen ja aiheuttanut epäselvyyttä luotonantajien keskuudessa. Epäselvyyttä on aiheuttanut erityisesti luottokelpoisuuden arviointia koskevan 16 §:n soveltuminen luotonantajiin, joka on nyt rajattu koskemaan vain luottotietotoiminnan harjoittajien tekemää luottokelpoisuuden arviointia.

Pyydämme kuitenkin harkitsemaan, tulisiko velkojan ilmoittamia maksuhäiriöitä koskevat erityssäännökset (14 §) sekä salassapitovelvollisuus (19 §) ulottaa koskemaan myös luottotietojen käyttäjiin.

Kannatamme myös esitykseen tehtyä selkeyttämistä sen osalta, että luottotietotoiminnan harjoittajan ja yksittäisen luotonantajan rekisterin käyttö perustuvat tietosuoja-asetuksen mukaisiin eri käsittelyperusteeseen. Luottotietojen käyttö luotonannossa voi perustua tilanteesta riippuen useaan eri vaihtoehtoiseen henkilötietojen käsittelyn käsittelyperusteeseen, kuten esimerkiksi sopimuksen täytäntöönpanoon tai suostumukseen.

4 Yrityskytkentätiedoista tai yrityksen vastuuhenkilöä koskevien tietojen hankkiminen

Hallituksen esityksessä esitetään kumottavaksi aiemmin voimassa ollut lain 29 §, jossa todetaan, että *”yrityskytkentätiedoista tai yrityksen vastuuhenkilöä koskevien tietojen hankkimisesta yrityksen sitoumuksenhoitokyvyn arvioimiseksi ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa”.* Kumoamista perustellaan sillä, että vallitseva nykytila kuitenkin säilytettäisiin käyttämällä erilaista sääntelytekniikkaa. Lisäksi yrityskytkentätiedot ovat pääsääntöisesti julkisia.

Käytetty sääntelytekniikka on nyt kuitenkin vaikeasti ymmärrettävä ja omiaan aiheuttamaan sekaannuksia sen suhteen, tuleeko tietojen hankkimisesta ilmoittaa. Lisäksi luottolaitoksilla on edelleen tarve tarkastella tarvittaessa yritysten vastuuhenkilöiden luottotietoja ilman, että tietojen hankkimisesta erikseen ilmoitetaan ja samalla luotonmyöntöprosessia kohtuuttomasti vaikeutetaan. Luotonantajalle asetettu informointivelvoite voi aiheuttaa suuriakin muutoksia ja viivästyksiä yritysten luotonmyöntöprosessiin. Erityisesti pandemian jälkeisenä aikana on tärkeää, että yritysten rahoittaminen olisi sujuvaa ja nopeaa. Tämän vuoksi olisi tärkeää säilyttää laissa kansallinen poikkeus siitä, että yrityksen vastuuhenkilöä koskevien tietojen hankkimisesta ei tarvitse erikseen ilmoittaa. Tulkintaongelmien välttämiseksi ja nykytilan säilyttämiseksi FA esittää, että 19 §:n yhteyteen lisättäisiin yllä poistettavaksi esitetty teksti.

5 Maksupalvelulain muuttaminen

FA pitää tärkeänä, että laissa on edelleen maksuvälinepetosten torjunnan kannalta välttämätön oikeus luovuttaa tietoja toiselle palveluntarjoajalle maksupalvelutoimintaan kohdistuneista epäilyistä ja tehdyistä rikoksista. FA kannattaa esitettyjä muutoksia ja katsoo, että luottolaitoslaista ilmenevät asiakashäiriörekisteriä koskevat säännökset ovat tarpeeksi tarkkarajaisia ottaen huomioon tietosuoja-asetuksen vaatimukset.

FINANSSIALA RY

Hannu Ijäs